

Teema 3: Kaveri- ja mediataidot 2.lk

Mitä kiusaaminen on? Miten toimin hankalissa kaveritilanteissa?

Tunnilla tarvittavat:

Vapaata lattiatailaa.

Tulostettuna tunne- ja kaveritaitokortit: <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/materiaalit/tunne-ja-kaveritaitokortit-2/>. (Huom: Mieli ry on julkaissut kyseisen korttipakan painettuna materiaalina, myös niitä voi käyttää, jos ne löytyvät koulultanne.)

Turvaohjeet-liite seinälle heijastettavaksi

Iso, läpikuultamaton kangas.

Tunnin aloitus

Lattialäpsy

Osallistujat käyvät lattialle piiriin polvilleen. Kämmenet laitetaan lattialle niin, että jokaisen oikea käsi tulee oikealla puolella istuvan vasemman käden yli. Leikissä läpsäistään käsiä lattiaan siinä järjestyksessä, kuin kädet ovat lattialla. Jos joku läpsäisee kaksi kertaa, suunta vaihtuu. Väärään aikaan liikahtava käsi putoaa pelistä pois. Se, jonka käsi on viimeisenä lattialla, on voittaja.

Toiminta

1) Mitä kiusaaminen on? (Kertaus 1.luokalta)

Keskustellaan lasten kokemuksista kiusaamiseen liittyen.

Kerrotaan, että Suomen lain mukaan kaikilla on oikeus käydä koulua turvassa.

Määritellään kiusaaminen ja keskustellaan, mitä se tarkoittaa:

- *Kiusaaminen on sitä, että tahallaan aiheutetaan toistuvasti kipua, pahaa mieltä tai harmia oppilaalle, jonka on vaikea puolustautua.*
- *Kiusaaminen voi olla esim. nimittelyä, pilkkaamista, selän takana puhumista, ilkeiden juorujen levittämistä, porukan ulkopuolelle jättämistä, tahallaan ärsyttämistä, ilkeiden lappujen tai viestien lähettämistä, toiselle nauramista, ilmeilyä, tönimistä, kampaamista, tavaroiden viemistä tai piilottamista jne.*

Lähde: Salmivalli, C., Poskiparta, E., Tikka, A., & Pöyhönen, V. 2018. Opettajan opas alakoulun 1. luokalle. Turun yliopiston psykologian laitoksen tutkimuksesta käytäntöön -julkaisusarja, 2.

Kerrataan, miten toimitaan, jos joku kohtelee ikävästi (turvaohjeet liitteenä):

- 1) Sano jämäkästi Ei! (tai esim. Lopeta!/En tykkää tästä! Voitte myös harjoitella jämäkkää ja kuuluvaa sanomista.
- 2) Lähde pois tilanteesta. (Ikävästä tilanteesta voi ja saa aina poistua.)
- 3) Kerro turvalliselle aikuiselle. (Käykää läpi, ketkä omien vanhempien lisäksi ovat turvallisia aikuisia – esim. koulussa opettajien lisäksi myös kaikki muut henkilökunnan jäsenet!)

Keskustellaan, miten itse voi toimia, jos näkee kiusaamista (kertoo aikuiselle, puolustaa kiusattua jne.)

Kerrataan, miten omassa koulussa toimitaan kiusaamisen ehkäisemiseksi ja tilanteiden selvittämiseksi

2) *Kaveritilanteita*

Ulkopuolella

Otetaan esiin tunne- ja kaveritaitokortit. Katsotaan yhdessä kuvaa Ulkopuolelle jättäminen (tulostetun tiedoston ensimmäisen sivun oikea yläkulma) ja keskustellaan.

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä on voinut tapahtua ennen kuvan tapahtumaa?
- Miltä ulkopuolelle jääneestä tuntuu?

Mietitään yhdessä, miten ulkopuolelle jäänyt voisi mennä ryhmään, esim. mitä hän voisi sanoa. Mietitään myös, miten ryhmän jäsenet voisivat lähestyä yksin olevaa.

Sivustaseuraaja

Katsotaan tunne- ja kaveritaitokorttien kuvaa Sivustaseuraaja (tulostetun tiedoston ensimmäisen sivun vasen yläkulma) ja keskustellaan.

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä on voinut tapahtua ennen kuvan tapahtumaa?
- Mitä tunteita kuvassa olevat henkilöt saattavat tuntea?
- Miten kuvassa olevat henkilöt voivat toimia, jotta tilanne ratkeaa hyvin?

Tilanteista voidaan myös tehdä pieniä esityksiä ryhmissä.

Tunnin päätös:

Verhon takana

Leikkiin tarvitaan iso pala kangasta.

Ohjaaja jakaa ryhmän puoliksi. Yksi osallistuja molemmilta puolilta tulee verhon pitäjäksi. Verhon pitäjät laittavat verhon ryhmien väliin ja kaikki menevät kyykkyy. Molemmista ryhmistä yksi tulee verhon taakse seisomaan. Pitäjät pudottavat verhon ja verhon luona seisovat sanovat mahdollisimman nopeasti toistensa nimet. Muut joukkueiden jäsenet eivät saa sanoa mitään. Nopeammin oikean nimen sanonut ansaitsee joukkueelleen pisteen (tavoitellaan sovittua pistemäärää) tai vaihtoehtoisesti hitaampi siirtyy nopeamman joukkueeseen. Seuraavat tulevat verhon taakse ja leikki jatkuu. Verhon pitäjiä voidaan välillä vaihtaa. Peli päättyy, kun sovittu pistemäärä on saavutettu tai toisesta joukkueesta loppuvat pelaajat.

Kodit mukaan:

Vinkkilinkkejä vanhemmille kännykästä ja mediasta:

Ensimmäinen puhelin: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/lapsen-ensimmainen-puhelin/>

Lapsi ja media:

https://cdn.mll.fi/prod/2021/02/01102629/mll-lapsi-ja-media_2021_www.pdf

Lapsi ja pelaaminen:

<https://cdn.mll.fi/prod/2018/10/26161502/Puhutko-lapsesi-kanssa-pelaamisesta.pdf>

Lisää toimintavinkkejä luokille 0-2:

Opas ja lisätietoa kiusaamisesta aikuisille: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/20-09-28_kiusaamisen-vastainen-opas_esitysmateriaali-1.pptx

Tulostettava toimintaohje: Toimi näin kiusaamistilanteessa

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/toimi-nain-kiusaamistilanteessa-oppilaat-a4.pdf>

Puhelimen käytön periaatteita – tietoa opettajalle ja kotiin

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/lapsen-ensimmainen-kannykka/>

Leikki: James Bond

Leikkijät ovat piirissä, yksi osallistuja on keskellä. Hän osoittaa aina jotakuta piirissä seisovaa ja sanoo yhden seuraavista: Elefantti, apina, leivänpaahdin tai James Bond.

Komennon jälkeen tapahtuu seuraavaa:

- Elefantti: Osoitettu henkilö laittaa toisen kätensä kärsäksi, ja hänen vieressään seisovat tekevät hänelle korvat kaartaa molemmat kätensä hänen sivuilleen puoliympyräksi.

- Apina: Osoitettu henkilö raapii itseään ja äänтелеe apinan lailla, ja vieressä seisovat nyppivät hänestä kirppuja

- Leivänpaahdin: Osoitettu henkilö pomppii paikoillaan kuin paahtoleipä, ja vieressä seisovat ojentavat kätensä pomppijan eteen ja taakse muodostaen leivänpaahtimen.

- James Bond: Osoitettu henkilö osoittaa sormista muodostetulla pistoolilla kattoa ja vieressä olijat ihailevat häntä sanoen "Oo, James!"

Mikäli joku näistä kolmesta tekee väärän liikkeen, hän joutuu piirin keskelle.

Tehtävämonisteita:

Kaveritaitopeli:

https://www.varinaitit.fi/wp-content/uploads/2021/02/varinaitit_kaveritaitopeli.pdf

Kaveritaitojen kartoitus:

https://www.varinaitit.fi/wp-content/uploads/2021/01/kaveritaitojen_kartoitus.pdf

Sanasokkelo ystävää tarkoittavista sanoista:

https://www.varinaitit.fi/wp-content/uploads/2020/03/ystava_sokkelo_sanoilla.pdf

Pohja ystäväkirjan sivuksi:

https://www.varinaitit.fi/wp-content/uploads/2020/03/ystavakirja_2.pdf

Aukkotarina ystävydestä:

https://www.varinaitit.fi/wp-content/uploads/2020/03/ystavyys_aukkotarina.pdf

Kirjallisuutta lasten kanssa luettavaksi:

Bollinger, Max: Sinikorvainen jänis

Karjalainen, Elina: Uppo-Nalle ja Kumma

Jansson, Tove: Näkymätön lapsi

Levola, Kari: Leevi ja Leonora

Pöyhönen, Virpi ja Inkeri, Helena: Minulle olet Jätti